

ceniju službe bila je »Osnova građevnoga reda« s obrazloženjem što ju je izradio godine 1894. po nalogu načelnika Mošinskoga.

Kako je Hudovski volio grad kome je posvetio sav svoj život i koliko se radovao njegovom napretku, o tom nam daje dokaza knjžica »Zagreb i okolica« što ju je izdao 1892. U tom »vodiču« lijepo su opisane znamenitosti Zagreba, li s ponosom se u njemu ističu njegove nove tekovine. Historijske bilješke pokazuju da je pisac dobro poznao povijest svoga grada, dok se u riječima kojima spominje neumrlu za sluge Gaja i ilirskog pokreta osjeća zanos staroga borca iz 1848. godine. Naročito su obilni historijski podaci u povećanom njemačkom izdanju koje je namijenjeno strancima. Ovo djelo ni danas još nije izgubilo vrijednost, osobito je važno kao dokument o stanju Zagreba prije 40 godina iz kojega doba imamo vrlo malo sličnih publikacija.

U mir pošao je Hudovski 1899. godine nakon službe od 45 godina praćen priznanjem zastupstva i čitavoga grada u kojem je i zbog svoga rada i zbog rijetkih ličnih vrlina uživao neograničen ugled i poštovanje. Umro je godinu dana iza svoga umirovljenja 1900.

Decenij Bachovog apsolutizma 1850. do 1860., nema sumnje, jedan je od najtežih i najmračnijih perijoda hrvatske historije. Stradanje onoga vremena ostavila su dubokih tragova. Ipak naši moderni historici od reda ističu i priznaju, da je i to doba imalo pozitivnih strana. Među takve pozitivne pojave moramo svakako ubrojiti i preokret što se tada zbilo u shvatanju i vršenju činovničkog zvanja. Jer u feudalnoj Hrvatskoj u doba prije četrdesetosme godine još je nepoznato činovničko zvanje u demokratskom smislu. Javna služba bila je tada redovno plemićki privilegij, a vršenje njenih funkcija bijaše u stvari tek neka vrsta reprezentacije povlaštenog staleža. Nasuprot, decenij »apsolutizma« prvi je u nas demokratizovao državnu administraciju i stvorio u Hrvatskoj kader profesionalnih činovnika iz kojega su potekli kasniji vrsni organizatori naše uprave. Iz te škole izašao je i Hudovski. U radu oko rješavanja mnogovrsnih zadataka gradske uprave uspio je da do kraja razvije svoje znatne sposobnosti, jer ga je vodila misao da zvanični rad činovnika ne smije biti mehaničko vršenje dužnosti, nego svjesno služenje općem dobru.

Mirko Stanisavljević.

ČESTITKA IVŠI TKALČICU OD A. ŠENOE

*Zmožnomu človeku Ivši, krtu dogodovštine horvatske,
Kolumbušu novoveških pravica,
tanko i debelo popeva na njegovo godovno
kakti na dan 24. Juniuša 1874.
i alduje.
Onufriuš Kopriva, poeta laškouličanski.*

Tam gde stanuje Hranjec zagorianski viator
Tam gde ob črnoj reduti licitar penje svoj šator
Tam gde stoji numeruš osamdeset i drugi,
Kakvi su ono zmožne gospode kući?
Vila poveć mi, zar ljudstvo to nori?
— Norc si poeta! Gratulantov grmiju kori,
Vika ti kaže od toga se porodivša:
Vivat godovnjak! Vivat ašešor naš Ivša!

Ti anda Ivša, denes raketline pališ,
Svoga patronuša Svetoga Januša hvališ;
Ti anda Ivša kakti Alojzijuš samec,
Našeg orsağa horvatski novi ti Vramec;
Ti koj si u parvi lovil štiglece ptice
A kakti človek loviš naše stare pravice,
Tebi vika više kakti buben se porodivša:
Vivat godovnjak! Vivat ašešor naš Ivša!

Cinkajte zvonci, bubnji bubnjite sada,
Ar momu srdcu velka je danas parada,
A vi mužari grmite, tresnite kruti
Naj se zaziblje celi breg ovaj žuti,

Fuckajte vsi vu naturi cajzlini tiči,
Zvonite zmožno bukovca puni poliči;
Vika naj kaže s toga se porodivša:
Vivat godovnjak! Vivat ašešor naš Ivša!

Vivat! kričiju vse novoveške te babe,
Vivat, krekeču v mlaki zelene žabe,
Vivat! oh vivat terque quaterque beatus
Tintenkopf dragi, ti Herodote natus!
Stoletno daj se vživaj ti kolendara,
Razdril čizem jezero dva i pol para;
Pesma poete više zmožno se porodivši:
Vivat, crescat, floreat ašešor naš Ivša!*

* Opaske dr. Milana Šenoa.

Črna reduta (Kaiser Franz-Josephs Garten) Gostiona u Novoj Vesi, danas broj 86.

Hranjec Joško (r. 19. III. 1792. u. 27. VI. 1874.) prebendar zagrebački, humoristički kajkavski pjesnik.

Parva, prvi razred gimnazije. Onda je Tkalčić lovio »štiglece i cajzle« na Kalvariji (danas Šalata).

Vramec, zagrebački kronista XVI. stoljeća.

Tintenkopf, nadimak Ivši Tkalčiću, tako ga je zvao A. Šenoa, a poslije i T. Smičiklas.

TRI PISMA BISKUPA STROSSMAYERA

Priopćio dr. Josip Matasović

Pored razgranatih Strossmayerovih veza sa Srbijom još u doba kneza Mihajla Obrenovića (1860.—1868.) biskup je i u ovom svom svojstvu, a ne samo kao političar, produžio da podržava kontakt sa Beogradom. O tom ciljelom saobraćaju postoje punovažni historijski izvori, koje je u prvom redu objavio Stojan Novaković u svojoj ediciji »Католичка црква у Србији. Писма владике Ј. Ј. Штросмајера из 1881—85. С белешкама и објашњењима. Засебице штампано из »Архива за правне и друштвене науке« за 1907. годину« (Београд 1907), a sada u naše vrijeme i dr. Ferdo Šišić u I. pa i u II. knjizi izdanja »Korespondencija Rački—Strossmayer« (izdanje Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1928., 1929.). Prvo pismo, što ga ovdje publikujem, vremenski spada u Novakovićevu ediciju među bilješku kralja Milana pismu Strossmayerovu, koje je 19. I. 1881. upravo Novakoviću i među pismo biskupovo 14. III. 1882. isto Novakoviću. Ono je prilog ostaloj građi za uređenje konkordata Rimske Crkve sa Srbijom. Drugo se pismo odnosi na problem jedinstva kršćanskih crkava (istočne i zapadne) i napose na biskupovo mecenatstvo, dok se treće pismo (već skoro dva decenija kasnije) tiče također srpskohrvatskoga ujedinjenja i u vezi je s knjigom Charlesa Loiseau-a iz g. 1898. i s dr. Marijanom Derenčinom čiji odgovor isto priopćujem.

I.

Biskup Strossmayer iz Djakova 10. III. 1882. god. Milanu Obrenoviću, kralju Srbije. (Prema konceptu).

Vaše kraljevsko veličanstvo!

Dopustiti ćete, da se i ja u svečani ovaj čas približim k prijestolju Vašega Veličanstva, i da Vam iz svega srca čestitam na novoj časti i slavi¹, i na novom zalogu bolje budućnosti države i naroda srpskoga. Ako i tko na svijetu, to je sigurno narod srpski najprvo svojom ustrpljivošću i svojim mučeničtvom a poslije svojom ustrajnošću i nečuvanim upravo junaštvom zaslužio čast i odlikovanje, koje mu u najnovije doba u dio pade.

Naravno je pako, da ta čast i to odlikovanje dobrim dielom pada na slavnu obitelj Obrenovića, koja je znala i umiela u prvoj periodi sužnjevanja dragovoljno podnositi sa ostalim narodom sve patnje mučeništva bez da je ikad duhom klonula, u drugoj pako borbe i hrvanja sve brige i muke ustrajnosti i junaštva, dok nije sinuo žudjeni dan slobode i neodvisnosti.

Molim Veličanstvo Vaše da uvjereni budete, da se ko uvijek, tako i ovom zgodom sve one plemenite želje i namiere, koje velikodušno srdce Vaše za narod svoj goji,

¹ Proglašenje Srbije kraljevinom 22. II. 1882.